

Młode pokolenie w państwie przyfrontowym

Rekomendacje dotyczące wdrożenia agencji „Młodzież, Pokój i Bezpieczeństwo” w Polsce

1. Wstęp

Polska stoi przed decyzją, która kształtuje długoterminową architekturę bezpieczeństwa: czy młode pokolenie stanie się aktywnym zasobem strategicznym państwa, czy pozostanie grupą, wobec której kierowane są polityki publiczne, lecz która nie ma realnego wpływu na ich kształtowanie.

Trzy kluczowe rekomendacje dla decydentów:

- Formalne uznanie agencji „Młodzież, Pokój, Bezpieczeństwo” (YPS) jako elementu architektury bezpieczeństwa państwa (MSZ, MON, MSWiA, MEN).
- Uruchomienie międzyresortowego procesu prowadzącego do Krajowego Planu Działania (NAP) YPS.
- Przyjęcie etapowego modelu wdrożenia z wyznaczonym punktem kontaktowym w MSZ.

Środowisko bezpieczeństwa Europy ulega głębokiej transformacji. Trwająca od lutego 2022 roku rosyjska agresja na Ukrainę, nasilające się zagrożenia hybrydowe oraz systematyczne operacje dezinformacyjne wymierzone w społeczeństwa zachodnie sprawiają, że bezpieczeństwo państwa coraz silniej zależy od odporności społecznej i zdolności do rozpoznawania manipulacji informacyjnych. Według danych Peace Research Institute Oslo (PRIO) liczba dzieci narażonych na aktywny konflikt zbrojny osiągnęła w 2024 roku rekordowy poziom 520 milionów¹. W Polsce blisko 970 tysięcy obywateli Ukrainy zostało objętych ochroną tymczasową; 37% z nich to osoby niepełnoletnie². Jednocześnie 44% polskich nastolatków deklaruje trudności z odróżnieniem prawdziwych

¹ Østby, G., Aas Rustad, S. *Children affected by armed conflict, 1990–2024*, „Conflict Trends”, nr 01, Peace Research Institute Oslo (PRIO), 2025. <https://cdn.cloud.prio.org/files/9acb28bd-ee6a-47e9-82ec-e596752ab8f7/Conflict%20Trends%201-2025.pdf>.

² Urząd do Spraw Cudzoziemców, Raport na temat obywateli Ukrainy, stan na 1 października 2025 r., s. 7-8, <https://www.gov.pl/web/udsc/raporty-okresowe>.

informacji od fałszywych w przestrzeni cyfrowej, a w samym 2024 roku ujawniono aż 33 zagraniczne operacje dezinformacyjne wymierzone w polską opinię publiczną, z których wiele celowało bezpośrednio w młodych wyborców³.

Agenda Młodzież, Pokój i Bezpieczeństwo (Youth, Peace and Security, YPS), ustanowiona rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2250 z 2015 roku, stanowi międzynarodowy standard włączania młodego pokolenia jako aktywnego aktora w architekturze bezpieczeństwa. Praktycznym instrumentem jej wdrażania jest Krajowy Plan Działania (National Action Plan, NAP), który pozwala skoordynować działania administracji publicznej, środowisk eksperckich oraz społeczeństwa obywatelskiego wokół wspólnych celów strategicznych.

2. Dlaczego teraz? Okno możliwości

Kilka zbiegających się czynników sprawia, że lata 2026-2027 stanowią wyjątkowe momentum dla Polski.

Globalne zobowiązania. W 2024 roku Polska podpisała Pakt dla Przyszłości, który explicite zobowiązuje państwa członkowskie do rozwijania mechanizmów wdrażania agendy YPS, w tym poprzez strategie krajowe i współpracę z młodym pokoleniem w procesach decyzyjnych dotyczących bezpieczeństwa⁴. Planowany na 2026 rok czwarty niezależny raport Sekretarza Generalnego ONZ dotyczący wkładu młodego pokolenia w budowanie pokoju sprawi, że temat pozostanie w centrum międzynarodowej debaty politycznej.

Regionalne przywództwo. W 2025 roku Finlandia opublikowała mapę drogową wdrażania YPS dla regionu OBWE⁵, trzeba zaznaczyć, że w pracach nad dokumentem brali udział przedstawiciele polskiej delegacji młodzieżowej. Żadne inne państwo Europy Środkowo-Wschodniej nie przyjęło dotychczas NAP YPS. Polska dysponuje unikalnym zestawem atutów, by jako pierwsze państwo regionu wdrożyć agendę YPS: jest państwem przyfrontowym z drugą największą populacją uchodźców ukraińskich w UE⁶,

³ Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej, *Diagnoza Młodzieży* (Warszawa: Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej, 2026), "Metatrendy młodego pokolenia," s.91.

⁴ ONZ, *Pakt dla Przyszłości*, 2024, s. 15, https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/soft-pact_for_the_future_adopted.pdf.

⁵ Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *OSCE-wide YPS Roadmap: Roadmap for strengthening OSCE efforts on Youth, Peace and Security*, 2025, <https://www.osce.org/OSCE-wide-YPS-Roadmap>.

⁶ UNHCR, *Operational Data Portal: Ukraine Refugee Situation*, 2026, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

udokumentowanym zaangażowaniem społeczeństwa obywatelskiego oraz młodym pokoleniem o rekordowej aktywności wyborczej.

Gotowość wewnętrzna. W grudniu 2025 roku, podczas policy roundtable w Warszawie, Polska została zaproszona do Globalnej Koalicji YPS. Nieformalna koalicja Youth, Peace and Security Poland, zrzeszająca organizacje młodzieżowe, think tanki i Młodzieżowe Delegatki RP do ONZ, jest gotowa do współpracy z administracją publiczną. Infrastruktura społeczna dla wdrożenia już istnieje.

Kontekst przyfrontowy. Polska jako państwo NATO graniczne z aktywnym konfliktem zbrojnym jest naturalnym liderem adaptacji agendy YPS do warunków europejskich. Większość dotychczasowych implementatorów NAP (m.in. Filipiny, Nigeria, Kirgistan) działało w kontekstach pokonfliktowych lub niestabilności wewnętrznej. Polska może jako pierwsze państwo pokazać, jak agenda YPS funkcjonuje w warunkach demokratycznej stabilności pod presją hybrydową.

Koszt braku działania:

- Erozja kapitału: spontaniczna aktywność młodych (frekwencja wyborcza 70,9% w 2023 roku, masowy wolontariat na rzecz uchodźców) nie zostanie przekuta w trwałe struktury odporności.
- Rosnąca podatność: bez systemowej odpowiedzi na zagrożenia hybrydowe będą one eskalować przy braku skoordynowanych mechanizmów prewencyjnych.
- Utrata momentum: inne państwo regionu może uprzedzić Polskę i przejąć narrację regionalnego lidera.

3. Polska przyfrontowa: co się zmieniło i dlaczego młodzi są strategicznie istotni?

Przez dekady agenda YPS była kojarzona przede wszystkim z krajami globalnego Południa, niestabilnymi politycznie, dotkniętymi konfliktami zbrojnymi lub w fazie pokonfliktowej odbudowy. Rosyjska agresja na Ukrainę od lutego 2022 roku zmieniła ten obraz: Polska jako państwo graniczne z aktywną wojną, przyjmujące drugą największą populację uchodźców wojennych w UE i narażone na intensywne operacje hybrydowe, znalazła się w sytuacji, która pod wieloma względami przypomina konteksty, dla których agenda YPS była projektowana.

Skala i specyfika wyzwania

Na terytorium Polski w ramach programu ochrony tymczasowej przebywa blisko 970 tysięcy obywateli Ukrainy⁷. Od wybuchu wojny do października 2025 roku zarejestrowano łącznie ponad 2 miliony osób ubiegających się o tę formę ochrony, a niemal co trzeci zarejestrowany obywatel Ukrainy to osoba niepełnoletnia⁸. Polska przyjęła proporcjonalnie więcej uchodźców niż jakiegokolwiek inne państwo Unii Europejskiej, co czyni ją centrum europejskiej odpowiedzi na kryzys humanitarny wywołany agresją Rosji. Ta duża populacja młodych bezpośrednio dotkniętych konfliktem współistnieje z polską młodzieżą, która wchodzi w dorosłość w warunkach trwałej niepewności.

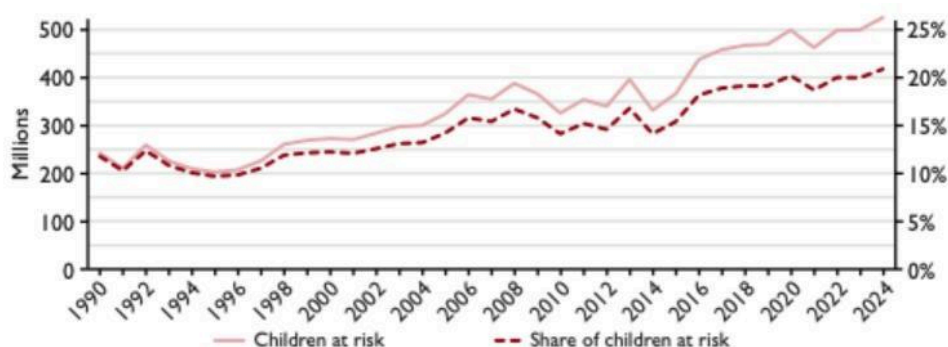

Figure 2: Number and share of children at risk of conflict, 1990–2024

Rysunek 1: Liczba i udział dzieci narażonych na konflikt, 1990–2024 (PRIO)

Młodzi Polacy formują swoją podmiotowość obywatelską w rzeczywistości nakładających się kryzysów: konfliktu hybrydowego i kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej w latach 2021–2023, a następnie pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę. Blisko dwie trzecie Polaków deklaruje istotny lęk związany z zagrożeniem z kierunku wschodniego, przy czym wśród osób w wieku 18–29 lat aż 69% wierzy w możliwość wybuchu kolejnej wojny światowej⁹. To pokolenie, dla którego zagrożenie wojenne nie jest abstrakcją historyczną, lecz doświadczanym kontekstem dorosłego życia.

⁷ Eurostat, *Temporary Protection for Persons Fleeing Ukraine – Monthly Statistics*, 2026, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics.

⁸ Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy*, stan na 1 października 2025 r., s. 7–8, <https://www.gov.pl/web/udsc/raporty-okresowe>

⁹ Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej, *Diagnoza Młodzieży* (Warszawa: Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej, 2026), Joanna Lizut i Paweł Rabiej, "Metatrendy młodego pokolenia", s. 80–81.

Presja dezinformacyjna

Polska pozostaje jednym z głównych celów zagranicznych operacji dezinformacyjnych w Europie. W samym 2024 roku ujawniono 33 skoordynowane operacje informacyjne wymierzone w polską opinię publiczną¹⁰, z których znaczna część celowała bezpośrednio w młodych wyborców i użytkowników mediów społecznościowych. Skutki tej presji są mierzalne: 44% polskich nastolatków deklaruje trudności z odróżnieniem prawdziwych informacji od fałszywych w przestrzeni cyfrowej, natomiast 36% młodych dorosłych wskazuje dezinformację jako najpoważniejsze zagrożenie dla demokracji¹¹, co wyróżnia tę grupę na tle starszych pokoleń. Podatność ta ma bezpośrednie znaczenie dla bezpieczeństwa państwa: młodzi wyborcy stanowią kluczowy elektorat, a ich postrzeganie rzeczywistości kształtuje się w środowisku, w którym operacje wpływu są intensywne i coraz bardziej wyrafinowane.

Paradoks: wysoka aktywność, niska sprawczość

Pomimo tych zagrożeń młode pokolenie wykazuje wyjątkowo wysokie zaangażowanie obywatelskie. W wyborach parlamentarnych 2023 roku frekwencja wśród wyborców w wieku 18-29 lat wyniosła 70,9%¹², co jest jednym z najwyższych wyników w historii III Rzeczypospolitej i znacznie przekracza średnią europejską dla tej grupy wiekowej. W pierwszych miesiącach po inwazji tysiące młodych Polaków zaangażowało się w wolontariat pomocowy dla uchodźców ukraińskich, zarówno na przejściach granicznych, jak i w długookresowych programach integracji.

Jednak zaledwie 22% młodych odczuwa realny wpływ na sprawy publiczne¹³. Spontaniczna aktywność obywatelska nie przekłada się na trwałe formy partycypacji instytucjonalnej. Ten deficyt między gotowością do zaangażowania a brakiem strukturalnych kanałów jego ukierunkowania jest dokładnie tym problemem, który agenda YPS ma systemowo adresować. Bez interwencji instytucjonalnej zasoby obywatelskie młodego pokolenia pozostaną zmobilizowane doraźnie i niezagospodarowane jako element architektury odporności państwa.

¹⁰ Tamże, s. 91.

¹¹ Tamże, s. 15, 87, 89-90.

¹² Tamże, s. 307.

¹³ Tamże, s. 15.

4. Czym jest agenda YPS?

W grudniu 2015 roku Rada Bezpieczeństwa ONZ jednogłośnie przyjęła rezolucję 2250¹⁴, ustanawiając agendę Youth, Peace and Security (YPS) jako pierwszy w historii tego gremium dokument poświęcony wyłącznie roli młodzieży w obszarze pokoju i bezpieczeństwa. Agenda, uzupełniona rezolucją 2419 (2018) i 2535 (2020), jest wiążąca dla wszystkich państw członkowskich ONZ. Jej przyjęcie poprzedziła dwie dekady rosnącej presji demograficznej: w 2015 roku populacja młodych w wieku 10-24 lat osiągnęła poziom około 1,8 miliarda, z czego blisko 90% żyło w krajach rozwijających się, często dotkniętych niestabilnością polityczną¹⁵. Aktualnie na świecie ponad połowa populacji to osoby poniżej 30. roku życia¹⁶.

Przez lata młodzi byli traktowani w polityce bezpieczeństwa dwojako: jako ofiary wymagające ochrony albo jako potencjalne zagrożenie podatne na radykalizację. Rezolucja 2250 odrzuca oba te ujęcia i uznaje młodych za pełnoprawnych uczestników procesów pokojowych — grupę, której zaangażowanie jest warunkiem skuteczności działań stabilizacyjnych, nie ich efektem. YPS uznaje młodych za pełnoprawnych aktorów, których włączenie w procesy budowania pokoju jest warunkiem skuteczności i trwałości działań stabilizacyjnych. Jak wynika z raportu Sekretarza Generalnego ONZ S/2024/207, od 2022 roku liczba ofiar śmiertelnych związanych z konfliktami osiągnęła najwyższy poziom od 28 lat, co sprawia, że kwestia włączenia młodych w zapobieganie konfliktom staje się tym bardziej pilna.

Pięć filarów agendy YPS:

- Partycypacja: włączanie młodych w procesy decyzyjne dotyczące bezpieczeństwa na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym.
- Ochrona: systemy chroniące młodych przed przemocą, rekrutacją przez grupy zbrojne i dyskryminacją w sytuacjach konfliktu.
- Prewencja: wzmacnianie sprawczości i możliwości młodych jako strukturalna alternatywa dla radykalizacji.
- Partnerstwa: współpraca między rządami, organizacjami międzynarodowymi, społeczeństwem obywatelskim i młodymi.
- Demobilizacja i Reintegracja: wsparcie dla młodych powracających z konfliktów do życia społecznego.

¹⁴ United Nations Security Council, *Resolution 2250 (2015): Youth, Peace and Security*, UN Doc. S/RES/2250 (2015).

¹⁵ United Nations, *Youth, Peace and Security Guide*, <https://www.un.org/en/peace-and-security/youth-peace-and-security-guide>.

¹⁶ United Nations Population Fund, *Youth Leadership, Participation and Accountability 2.0*, 2019, https://esaro.unfpa.org/en/publications/youth-leadership-participation-and-accountability-20-parts-1-2-and-3?utm_source=chatgpt.com

Wspólnym mianownikiem wszystkich filarów jest odejście od logiki reaktywnej na rzecz działań strukturalnych, ukierunkowanych na identyfikowanie i eliminowanie źródeł niestabilności, zanim przerodzą się w otwartą eskalację. YPS opiera się na założeniu, że skuteczna odpowiedź na radykalizację nie polega na intensyfikacji instrumentów represyjnych, lecz na wzmacnianiu sprawczości oraz realnego wpływu młodych na rzeczywistość społeczno-polityczną.

5. Jak to działa w praktyce?

Paradoks: wysoka aktywność, niska sprawczość

W 2024 roku państwa członkowskie ONZ, w tym Polska, przyjęły Pakt dla Przyszłości, który explicite zobowiązuje do rozwijania mechanizmów wdrażania agendy YPS, w tym poprzez strategie krajowe i współpracę z młodym pokoleniem w procesach decyzyjnych dotyczących bezpieczeństwa. Planowany na 2026 rok czwarty niezależny raport Sekretarza Generalnego ONZ w tej sprawie sprawi, że temat pozostanie w centrum debaty politycznej na najwyższym szczeblu.

Na poziomie OBWE Finlandia opublikowała w 2025 roku mapę drogową wdrażania YPS w regionie, co ważne odbyło się to przy udziale polskiej delegacji młodzieżowej. Na poziomie UE przyjmowanie Krajowych Planów Działania (NAP) jest uznawane za kluczowy instrument implementacji rezolucji UNSCR 2250, 2419 i 2535.

Zobowiązanie UE do wdrażania agendy YPS ma podstawę w czterech konkluzjach Rady UE przyjętych w latach 2018, 2020, 2022 i 2025, które wzywają państwa członkowskie do aktywnego włączania młodych w procesy pokojowe i przeciwdziałania radykalizacji¹⁷. W 2022 roku Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel UE opublikowali Młodzieżowy Plan Działania w ramach zewnętrznych działań UE na lata 2022–2027, który explicite integruje agendę YPS z unijną polityką zapobiegania konfliktom i zarządzania kryzysowego, w tym z misjami Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony¹⁸. Przyjmowanie Krajowych Planów Działania przez państwa członkowskie jest przez

¹⁷ Rada UE, Konkluzje w sprawie młodzieży w działaniach zewnętrznych, 2020, ST-8629-2020-INIT; analogiczne konkluzje z 2018, 2022 i 2025.

¹⁸ Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel UE, Youth Action Plan in EU External Action 2022–2027, Joint Communication, JOIN(2022).

Europejską Służbę Działań Zewnętrznych uznawane za kluczowy instrument wdrożenia tego zobowiązania na poziomie krajowym¹⁹.

Praktyka państw: czego uczy nas mapa NAP

Aktualnie 11 państw na świecie przyjęło Krajowe Plany Działania YPS, z czego jedno opublikowało już jego drugą edycję²⁰. Zdecydowana większość tych planów pochodzi z Afryki Subsaharyjskiej i Azji Środkowej — Nigeria, Burundi, Demokratyczna Republika Konga, Filipiny, Kirgistan, a w latach 2024–2025 do tego grona dołączyły Malawi i Gambia²¹. Jedynym państwem spoza tego grona jest Finlandia, która jako pierwsze państwo na świecie wdrożyła NAP YPS w 2021 roku i w 2025 roku opublikowała jego drugą edycję²².

Geograficzny rozkład tych planów ujawnia kluczową lukę. Mimo że Rada UE czterokrotnie wzywała państwa członkowskie do wdrożenia agendy YPS, w konkluzjach z 2018, 2020, 2022 i 2025 roku, żadne państwo członkowskie UE poza Finlandią nie przyjęło do tej pory NAP YPS.²³ Dotychczasowe plany powstawały niemal wyłącznie w kontekstach post-konfliktowych lub aktywnej niestabilności wewnętrznej. Finlandia jest jedynym wyjątkiem jako stabilna demokracja NATO, lecz działa w innym kontekście strategicznym niż Polska. Polska byłaby pierwszym państwem, które wdraża YPS jako element polityki bezpieczeństwa państwa znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie aktywnej wojny i pod stałą presją hybrydową, co nadaje potencjalnemu polskiemu NAP znaczenie modelowe dla całej wschodniej flanki NATO²⁴.

¹⁹ ESDZ, Youth, Peace and Security Agenda, 2025, https://www.eeas.europa.eu/eeas/youth-peace-security-agenda_en.

²⁰ YPS Monitor, National Action Plans, 2026, <https://ypsmonitor.com/naps>

²¹ Interpeace, YPS Timeline, <https://www.interpeace.org/yps-timeline/> (dostęp: marzec 2026). W latach 2024–2025 NAP YPS przyjęły również Malawi (listopad 2024) i Gambia (luty 2025).

²² European External Action Service (EEAS), Second EU Youth, Peace and Security Conference, https://www.eeas.europa.eu/eeas/second-eu-youth-peace-and-security-conference_en (dostęp: marzec 2026).

²³ Tamże. Konkluzje Rady UE w sprawie YPS przyjmowane były kolejno: 23 maja 2018 (ST-9284-2018), 5 czerwca 2020 (ST-8629-2020-INIT), w 2022 oraz w 2025 roku.

²⁴ Wniosek analityczny własny autorów na podstawie przeglądu globalnej mapy NAP YPS (YPS Monitor) oraz kontekstu strategicznego Polski jako państwa NATO graniczącego z aktywnym konfliktem zbrojnym od lutego 2022 roku.

Rysunek 2: Oś czasu publikacji NAP na świecie. Źródło: <https://cnxus.org/theme/ypsnapscop/>

Część państw zintegrowała komponent młodzieżowy z istniejącymi ramami strategicznymi. Irlandia²⁵ oraz Kanada²⁶ włączyły elementy agendy YPS do swoich Krajowych Planów Działania w ramach agendy Kobiety, Pokój i Bezpieczeństwo (WPS, UNSC 1325). To rozwiązanie, choć pragmatyczne, nie jest optymalne: wbudowanie YPS w szerszy dokument WPS ogranicza widoczność polityczną agendy i utrudnia przypisanie zasobów oraz odpowiedzialności resortowej.

Dla polskich decydentów istotne jest również to, co dzieje się we wschodnim sąsiedztwie. Od 2022 roku Ukraina rozwija format współpracy młodzieżowej przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych, traktując młode pokolenie jako zasób strategiczny dla odporności społecznej, komunikacji publicznej i długofalowej odbudowy państwa. W regionie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej (MENA) powstała regionalna koalicja młodych (18-29 lat), odgrywająca istotną rolę w procesach reintegracji społecznej i odbudowy pokonfliktowej²⁷. Również w krajach nordyckich działa oddolna inicjatywa zrzeszająca młode pokolenia Finlandii, Norwegii i Szwecji do systemowej pracy nad bezpieczeństwem²⁸.

²⁵ Krajowy Plan Działania „Women, Peace, Security (WPS)” Irlandii, 2019-2024, https://assets.ireland.ie/documents/DFAT_-_Fifth_Annual_Report_on_Irelands_third_WPS_NAP.pdf

²⁶ Krajowy Plan Działania „Women, Peace, Security (WPS)” Kanady, 2023-2029, https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/gender_equality-egalite_des_genres/cn_ap_wps-pnac_fps.aspx?lang=eng

²⁷ Koalicja YPS na Bliskim Wschodzie „MENA Coalition”, <https://mena4yps.org/>, (dostęp: marzec 2026)

²⁸ Koalicja Państw Nordyckich „Nordic Coalition on YPS”, <https://nordicyps.wordpress.com/news/>, (dostęp: marzec 2026)

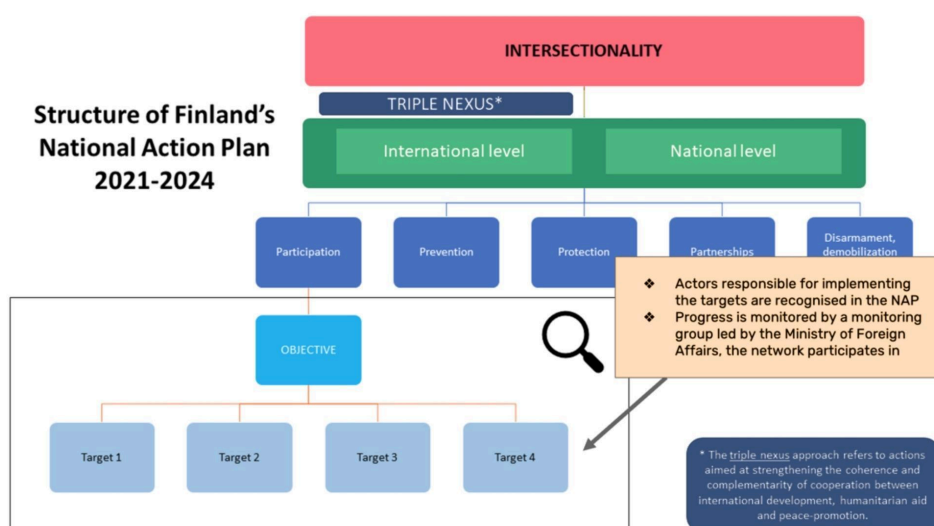
Finlandia: model dla Polski

Finlandia jest jedynym europejskim państwem z w pełni wdrożoną agendą YPS. Jako pierwsze państwo na świecie przyjęła Krajowy Plan Działania YPS, a w 2025 roku opublikowała jego drugą edycję na lata 2025-2028. Fiński model dostarcza trzech lekcji wartych przeniesienia na grunt polski:

Międzyresortowość. Za wdrażanie odpowiada siedem ministerstw: MSZ, MON, MSW, Ministerstwo Sprawiedliwości, Edukacji, Spraw Społecznych i Zdrowia oraz Gospodarki²⁹. Agenda YPS nie jest traktowana jako polityka wyłącznie młodzieżowa, lecz jako integralny element polityki zagranicznej i bezpieczeństwa państwa, obejmujący działania od edukacji medialnej po przeciwdziałanie radykalizacji.

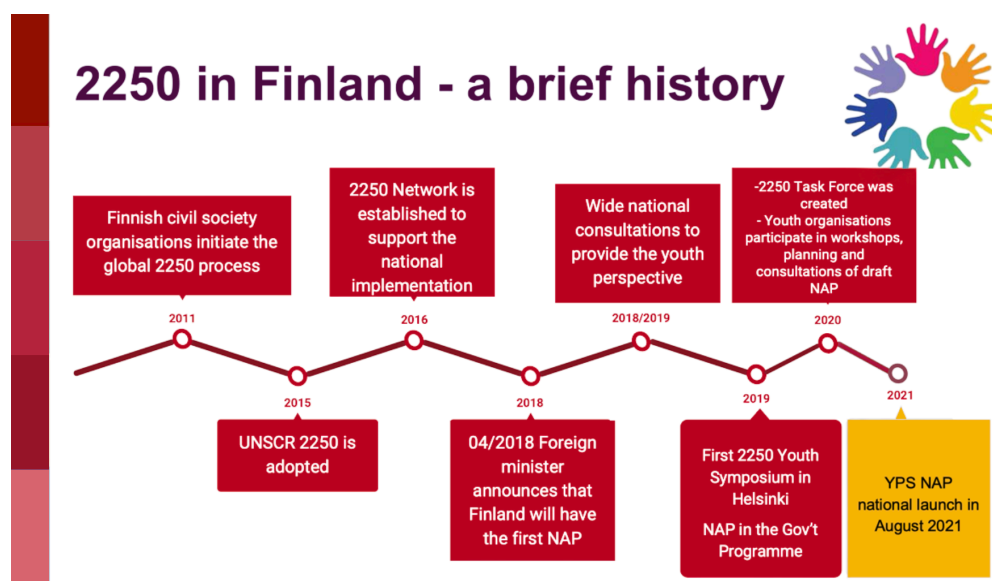
Monitoring i rozliczalność. Wdrażanie śledzi grupę monitorującą (w tym koalicja YPS), która przygotowuje raport śródkresowy i końcowy kierowany do Parlamentu. Ten mechanizm minimalizuje ryzyko marginalizacji tematu w kolejnych cyklach politycznych i zapewnia ciągłość agendy niezależnie od zmian rządu.

Powiązanie z polityką międzynarodową. Działania krajowe są spójne z aktywnością Finlandii w ONZ, UE i OBWE. Finlandia konsekwentnie używa NAP YPS jako instrumentu dyplomatycznego, wzmacniając swoje pozycjonowanie jako lidera odporności demokratycznej w regionie bałtyckim i nordyckim.

Rysunek 3: Struktura Krajowego Planu Działania w Finlandii. Źródło: P. Pattikangas, Finland YPS Coalition

²⁹ Ministry for Foreign Affairs of Finland, Youth, Peace and Security: Finland's National Action Plan 2025-2028, Publications of the Ministry for Foreign Affairs 2025:6, Helsinki: 2025, https://um.fi/publications/-/asset_publisher/TVOLgBmLyZvu/content/youth-peace-and-security-finland-s-national-action-plan-2025-2028/20152

Rysunek 4: Proces wdrażania planu YPS w Finlandii. Źródło: P. Pattikangas, Finland YPS Coalition

6. Diagnoza sytuacji w Polsce: co jest, czego brakuje, ryzyka zaniechania

Istniejące działania

Polska dysponuje zestawem mechanizmów i inicjatyw, które częściowo realizują cele zbieżne z agendą YPS, choć powstały niezależnie od tej ramy i nie są z nią formalnie powiązane. Ich analiza pozwala zidentyfikować trzy obszary zasobów instytucjonalnych, na których można oprzeć wdrożenie NAP YPS.

Mechanizmy partycypacji młodzieżowej. Podstawowym instrumentem dialogu jest Rada Dialogu z Młodym Pokoleniem, organ opiniodawczo-doradczy Przewodniczącego Komitetu ds. Pożytku Publicznego, powołany na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2019 poz. 1570).³⁰ Rada posiada ustawowe uprawnienia do opiniowania projektów aktów prawnych i programów rządowych w zakresie dotyczącym młodego pokolenia, a w jej skład wchodzi m.in. przedstawiciele Prezydenta RP, Prezesa Rady Ministrów oraz Parlamentu Studentów RP. Na poziomie samorządowym funkcjonuje ponad 200 młodzieżowych rad gmin, powiatów i województw, których podstawę prawną stanowią odpowiednio: art. 5b ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, art. 3e ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym oraz art. 10b ustawy z dnia 5 czerwca

³⁰ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. 2019 poz. 1570; tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 1491, art. 41¹-41⁴.

1998 roku o samorządzie województwa.³¹ Choć mechanizmy te realizują filar partycypacji agendy YPS, ich mandat ogranicza się do spraw wewnętrznych i nie obejmuje obszaru bezpieczeństwa ani polityki zagranicznej.

Mechanizmy odporności i bezpieczeństwa. Rządowe Centrum Bezpieczeństwa realizuje programy edukacji na rzecz bezpieczeństwa i odporności społecznej, w tym skierowane do młodzieży, na podstawie ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590 ze zm.).³² Od 2022 roku wdrożono szereg mechanizmów integracji społecznej dla uchodźców ukraińskich objętych ochroną tymczasową na mocy ustawy z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583 ze zm.), w tym programy adaptacji dzieci i młodzieży w systemie oświaty³³. Działania te bezpośrednio wpisują się w filar ochrony agendy YPS, choć nie są z nią formalnie powiązane.

Mechanizmy koordynacji międzyresortowej. Polska posiada udokumentowane doświadczenie we wdrażaniu wieloresortowych planów działania w obszarze pokoju i bezpieczeństwa. Krajowy Plan Działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, przyjęty przez Radę Ministrów 22 października 2018 roku i następnie przedłużony do końca 2023 roku, angażuje sześć instytucji: Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Finansów, Krajową Administrację Skarbową, Policję i Straż Graniczną³⁴. Mechanizm ten stanowi bezpośredni precedens proceduralny dla NAP YPS: pokazuje zdolność polskiej administracji do formalizowania zobowiązań wynikających z rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ w formie krajowego planu działania z podziałem odpowiedzialności resortowej i mechanizmem sprawozdawczym.

³¹ Art. 5b ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 609); art. 3e ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 2024 poz. 1111); art. 10b ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 2024 poz. 566).

³² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590, ze zm.

³³ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583, ze zm.

³⁴ Rada Ministrów, Krajowy Plan Działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa na lata 2018–2023, przyjęty 22 października 2018 r., przedłużony uchwałą Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2022 r. Dostęp: <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/krajowy-plan-dzialania-na-rzecz-realizacji-agendy-onz-dotyczacej-kobiet-pokoju-i-bezpieczenstwa>

Luka systemowa

Mimo istniejących zasobów Polska nie posiada mechanizmu, który łączyłby je w spójną strategię. Problem ma charakter strukturalny, a nie wyłącznie organizacyjny: poszczególne inicjatywy powstają w różnych resortach, z różnych mandatów i bez wspólnej logiki interwencji.

Brak koordynacji między polityką zagraniczną a wewnętrzną. Działania MSZ w obszarze młodzieżowym (delegaci do ONZ, uczestnictwo w forach OBWE) są oderwane od krajowej polityki młodzieżowej, która pozostaje w kompetencji Ministra ds. Społeczeństwa Obywatelskiego. Żadne z tych gremiów nie posiada mandatu do ich łączenia w kontekście bezpieczeństwa narodowego. W efekcie Polska aktywnie działa na forach międzynarodowych w tematyce YPS, podczas gdy na poziomie krajowym nie istnieje żadna strategia przekładająca te zaangażowanie na konkretne mechanizmy wewnętrzne.

Brak ram strategicznych dla odporności młodego pokolenia. Polska nie posiada dokumentu, który definiowałby rolę grupy wiekowej 18-29 lat w systemie odporności państwa. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego z 2022 roku wymienia odporność społeczną jako priorytet, lecz nie operacjonalizuje jej w odniesieniu do konkretnych grup wiekowych ani mechanizmów partycypacyjnych. Oznacza to, że nawet jeśli poszczególne resorty podejmują trafne inicjatywy, nie ma żadnego mechanizmu, który oceniałby ich łączny efekt ani zapewniał ich wspólną orientację na cele bezpieczeństwa.

Brak wskaźników i monitorowania. Istniejące inicjatywy są realizowane bez wspólnych mierników postępu. Oznacza to, że niemożliwe jest nie tylko ocenienie ich łącznego wpływu na bezpieczeństwo, ale też identyfikacja luk do wypełnienia i alokacja zasobów tam, gdzie przyniosą największy efekt. Polska nie wie zatem, ile międzynarodowych standardów YPS realizuje w tej chwili faktycznie, a ile jedynie deklaratywnie.

Niewykorzystany potencjał młodych w czterech obszarach kluczowych dla bezpieczeństwa.

- Wczesne rozpoznawanie napięć społecznych: młodzi, obecni w mediach społecznościowych i lokalnych społecznościach, mogą identyfikować sygnały radykalizacji wcześniej niż tradycyjne struktury wywiadowcze.

- Przeciwdziałanie radykalizacji i polaryzacji: poczucie sprawczości i realnego wpływu na decyzje publiczne jest jednym z kluczowych czynników ochronnych przed podatnością na manipulację informacyjną i ekstremizm.
- Budowanie odporności informacyjnej: młodzi są najczęstszymi użytkownikami platform, na których toczą się współczesne operacje wpływu, a ich kompetencje medialne mają bezpośrednie przełożenie na odporność całego społeczeństwa.
- Kształtowanie kadr administracji i służb bezpieczeństwa: osoby, które wchodzą dziś w dorosłość, za 10-15 lat będą obsadzać stanowiska decyzyjne w MSZ, MON, ABW i Rządowym Centrum Bezpieczeństwa. To, czy przejdą przez ustrukturyzowaną ścieżkę zaangażowania w kwestie bezpieczeństwa i pokoju, jest długookresową inwestycją w jakość kadr państwa.

Ryzyka zaniechania

Utrzymanie obecnego stanu rzeczy niesie konkretne, możliwe do przewidzenia konsekwencje dla stabilności i odporności państwa.

Malejąca skuteczność działań prewencyjnych. Bez koordynacji i wspólnych celów poszczególne inicjatywy w obszarze odporności informacyjnej i przeciwdziałania radykalizacji działają w izolacji. Tymczasem zagrożenia hybrydowe są z natury wielowymiarowe: dezinformacja skierowana do młodych wyborców jest jednocześnie problemem polityki zagranicznej, bezpieczeństwa wewnętrznego i edukacji. Reagowanie na nią przez trzy nieskoordynowane resorty oznacza w praktyce reagowanie z opóźnieniem i ograniczonymi zasobami.

Erozja kapitału społecznego. Dane przywołane w rozdziale 3 wskazują na paradoks: młode pokolenie wykazuje wyjątkowo wysokie zaangażowanie obywatelskie (frekwencja wyborcza 70,9%, masowy wolontariat na rzecz uchodźców ukraińskich), lecz jednocześnie tylko 22% młodych odczuwa realny wpływ na sprawy publiczne. Brak instytucjonalnych kanałów włączania tej energii w struktury odporności oznacza, że kapitał społeczny pozostaje zmobilizowany wyłącznie doraźnie. Doświadczenia z innych państw wskazują, że niezinstytucjonalizowane zaangażowanie ma krótki cykl życia i bez podtrzymania strukturalnego zanika, często przekształcając się w cynizm i wycofanie.

Utrata pozycji regionalnego lidera. Polska jest dziś naturalnym kandydatem do zdefiniowania agendy YPS dla całej Europy Środkowo-Wschodniej: łączy kontekst przyfrontowy, dużą populację uchodźców ukraińskich, udokumentowane zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego i gotowość młodych do działania. Żadne inne państwo regionu nie dysponuje tym zestawem czynników jednocześnie. Każdy rok bez decyzji to rok, w którym inne państwo może tą pozycję zająć, a Polska straci instrument narracyjny i dyplomatyczny, który mógł wzmacniać jej głos w debacie o bezpieczeństwie europejskim w ramach NATO, UE i OBWE.

Rosnąca podatność na operacje wpływy. W 2024 roku ujawniono 33 zagraniczne operacje dezinformacyjne wymierzone w polską opinię publiczną, z których znaczna część celowała bezpośrednio w młodych wyborców. Bez systemowej odpowiedzi obejmującej zarówno edukację medialną, jak i realne włączenie młodych w procesy decyzyjne, podatność ta będzie rosła. Badania wskazują, że poczucie sprawczości i realnego wpływu na decyzje publiczne jest jednym z kluczowych czynników ochronnych przed podatnością na manipulację informacyjną, co oznacza, że brak polityki YPS to nie tylko kwestia partycypacji, lecz bezpośrednio kwestia bezpieczeństwa.

7. Rekomendacje

Rekomendacja 1: Uznanie agendy YPS za element architektury bezpieczeństwa państwa

- Formalne zakwalifikowanie YPS jako elementu systemu bezpieczeństwa i odporności przez Radę Ministrów lub Radę Bezpieczeństwa Narodowego, z jasno określonym resortowym włodarzem procesu.
- Włączenie wymiaru YPS do aktualizowanej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego oraz dokumentów polityki zagranicznej.
- Osadzenie młodego pokolenia w strategii budowania odporności społecznej i informacyjnej jako aktywnego zasobu, nie wyłącznie beneficjenta polityk.
- Wzmocnienie spójności między polityką zagraniczną, bezpieczeństwa i edukacyjną poprzez formalny mandat koordynacyjny, wzorowany na modelu stosowanym w ramach NAP WPS.

Rekomendacja 2: Uruchomienie procesu opracowania Krajowego Planu Działania YPS

- Polska może stać się pierwszym państwem Europy Środkowo-Wschodniej z systemową implementacją YPS, wzmacniając pozycję w debacie o bezpieczeństwie demokratycznym w ramach NATO, UE i OBWE.
- Krajowy Plan Działania pozwoli zbudować długofalową strategię wobec grupy 18-29 lat, wzmocnić odporność informacyjną i ugruntować regionalne przywództwo.
- Przyjęcie NAP YPS wpisuje się w zobowiązania wynikające z Paktu dla Przyszłości podpisanego przez Polskę w 2024 roku oraz stanowi bezpośrednią odpowiedź na zaproszenie do Globalnej Koalicji YPS z grudnia 2025 roku.
- NAP powinien być opracowany jako dokument samodzielny, a nie jako dodatek do istniejącego NAP WPS, co zapewni mu wyraźną widoczność polityczną i umożliwi przypisanie dedykowanych zasobów.

Rekomendacja 3: Przyjęcie etapowego modelu wdrożenia YPS

- Krok 1: Wyznaczenie punktu kontaktowego ds. YPS w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, odpowiedzialnego za koordynację z Globalną Koalicją YPS i innymi państwami.
- Krok 2: Opracowanie ogólnopolskiej diagnozy potrzeb i potencjału młodego pokolenia we współpracy z administracją, think tankami, środowiskiem akademickim i organizacjami obywatelskimi, z wykorzystaniem istniejących danych (m.in. Diagnoza Młodzieży 2026).
- Krok 3: Powołanie międzyresortowego zespołu roboczego z udziałem MSZ, MON, MSWiA i MEN, z wykorzystaniem doświadczeń z NAP WPS i dobrych praktyk Finlandii, prowadzącego do opracowania pierwszego projektu NAP YPS.
- Model etapowy umożliwia testowanie rozwiązań i budowanie konsensusu politycznego bez nadmiernego obciążenia administracyjnego.

The Casimir Pulaski Foundation is an independent, non-for-profit, non-partisan Polish-think tank conducting research on different aspects of European and Transatlantic security, with a special focus on Central and Eastern Europe.

The Foundation brings together dozens of international experts in various fields (foreign policy, defence, energy, democratic resilience) and publishes analysis describing and explaining international events, identifying trends in the European and Transatlantic security environment and recommending solutions for government decision-makers and the private sector.

The Casimir Pulaski Foundation is also the initiator and main organizer of the Warsaw Security Forum conference, which since 2014 annually gathers over 1500 stakeholders from more than 60 countries in order to elaborate shared responses to common transatlantic security challenges.

Each year the Foundation presents the “Knight of Freedom” award to outstanding figures who contribute to the promotion of the values of General Casimir Pulaski, such as freedom, justice and democracy. It is also the home to the Polish branch of the Women in International Security network.

The Casimir Pulaski Foundation has been ranked as the first among Polish Think Tanks dealing with defence and national security according to the ‘Global Go To Think Tank Index’ report in 2018, 2019 and 2020 respectively. The Foundation also has a status of a partner organization of the Council of Europe.

For the sake of the highest standard and quality of the research carried out and valuing the reliability of analytical work, the Casimir Pulaski Foundation obliges its employees and collaborators to comply with the European Code of Conduct for Research Integrity of 2023.

www.pulaski.pl